

Informace ze zdravotnictví Jihočeského kraje

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

České Budějovice
29.8.2006

9

Psychiatrie včetně AT - návykových nemocí a sexuologie - činnost oboru v Jihočeském kraji v roce 2005

*Psychiatry including Alcohol and Drugs Guidance Centres and Sexology - Activity
in Branch in the Jihočeský Region in 2005*

Souhrn

Informace ze zdravotnictví kraje o činnosti oboru psychiatrie včetně AT a sexuologie v Jihočeském kraji v roce 2005 obsahuje údaje o ambulantní péči týkající se sítě zdravotnických zařízení, personálního zajištění, činnosti a stručný přehled pacientů podle užívané psychoaktivní látky. Údaje jsou členěny dle druhu zdravotnického zařízení a dle území. Jsou také uvedeny údaje o lůžkových psychiatrických zařízeních.

Summary

Information on health service activity in the branch of psychiatry including alcohol and drugs guidance centres and sexology in the Jihočeský region in 2005 contains data about out-patient care concerning health service network, personnel capacity, activity and a brief overview of patients by used psychoactive substance. Data are presented by type of health establishment and by territory. The information contains also data concerning bed psychiatric departments of hospitals and psychiatric institutes.

Ambulantní péče

Péče v oboru psychiatrie včetně AT ¹⁾ a sexuologie byla v roce 2005 zajišťována na 47 ambulantních pracovištích ²⁾. Do tohoto počtu nejsou zahrnuta detašovaná pracoviště, kterých bylo 13.

Na konci roku 2005 pracovalo v oboru v ambulantní péči 35,67 psychiatrů, 1,00 sexuolog, 4,80 psychologů a 18,55 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (dále jen ZPBD). Proti roku 2004 došlo k mírnému snížení počtu psychiatrů i ZPBD a k nepatrnému nárůstu počtu psychologů. 73 % lékařů pracovalo v samostatných ordinacích lékařů specialistů a 26 % v ambulantních částech lůžkových zařízení, zbývající pak na poliklinikách. V porovnání s republikou byl počet lékařů v kraji podprůměrný (na 100 tisíc obyvatel připadlo v kraji 5,8 a v ČR 7,0 lékařů). Nejvíce lékařů bylo vykázáno v okrese České Budějovice. V přepočtu na 100 tisíc obyvatel bylo v českobudějovickém okrese 9,6 lékařů, zatímco v ostatních okresech se tento počet pohyboval v rozmezí 3,7 - 5,8 lékařů. Průměrný počet ošetření na lékaře a den ³⁾ v kraji byl

¹⁾ zdravotní péče pro alkoholiky a toxikomany

²⁾ tato pracoviště odevzdala výkaz, viz poznámka b) na str. 3

³⁾ za předpokladu 220 pracovních dnů v roce 2005

ve srovnání s Českou republikou mírně podprůměrný (kraj 16,8 a ČR 17,2). Průměrný počet léčených pacientů na jednoho lékaře poklesl proti roku 2004 o 7 % a na jednoho lékaře připadlo méně léčených pacientů než byl republikový průměr (kraj 578, ČR 632). Nejvíce léčených pacientů připadlo na jednoho lékaře v okrese Tábor (976), neméně v okrese Český Krumlov (373) a Jindřichův Hradec (378).

V roce 2005 bylo v kraji při porovnání s předchozím rokem poskytnuto nepatrně více ošetření – vyšetření (dále jen ošetření). S ohledem na počet obyvatel bylo v kraji provedeno méně ošetření než byl celorepublikový průměr (na 10 tisíc obyvatel připadlo v kraji 2 158 ošetření a v ČR 2 628 ošetření). V samostatných ordinacích byly poskytnuty téměř tři čtvrtiny z celkového počtu všech ošetření, v ambulantní části lůžkových zařízení čtvrtina všech ošetření a zbývající 1 % bylo poskytnuto na poliklinikách. Stejně jako v minulém roce bylo nejvíce ošetření provedeno v okrese České Budějovice a nejméně v okrese Český Krumlov (v absolutním počtu i v přepočtu na obyvatele). Ženám bylo poskytnuto 63 % z celkového počtu ošetření. Výrazně se snížil celkový počet ošetření u dětí (o 20 %).

Léčeno bylo v roce 2005 celkem 21 209 pacientů, což je o 8 % méně než v minulém roce. Necelé dvě třetiny pacientů byly léčeny v samostatných ordinacích, jedna třetina v ambulantní části lůžkových zařízení a 1 % na poliklinikách. Na 10 tisíc obyvatel připadlo v průměru v kraji 338, v ČR 440 léčených osob. Z celkového počtu léčených osob tvořily ženy 61 %, na 10 tisíc žen připadlo v kraji 406 léčených žen a na 10 tisíc mužů 269 léčených mužů. Psychiatrickou pomoc tedy vyhledávaly stejně jako v minulých letech více ženy než muži. Léčená žena absolvovala v průměru 6,6 ošetření a léčený muž 6,0 ošetření za rok. Podíl dětí na celkovém počtu léčených pacientů poklesl na 5,4 % a přiblížil se republikovému podílu.

Nejčastější příčinou návštěvy psychiatra byly z vybraných sledovaných onemocnění neurotické poruchy, na druhém místě afektivní poruchy, na třetím místě organické duševní poruchy. Počet léčených onemocnění vztahený na počet obyvatel byl pro všechny vybrané diagnózy v kraji nižší než průměr za republiku. Nelze z toho ovšem s jistotou usuzovat, že by obyvatelé našeho kraje trpěli duševními chorobami méně často. Nevíme, jestli to není způsobeno např. tím, že pacienti dojíždějí za léčbou do jiného kraje nebo nevyhledávají odbornou pomoc. U dospělých pacientů byly nejčetnějšími psychiatrickými nemocemi neurotické poruchy, afektivní poruchy, organické duševní poruchy a schizofrenie. U dorostu ve věku 15 - 19 let převažovaly neurotické poruchy, následovaly vývojové poruchy v dětství a adolescenci. U dětí byly většinou diagnostikovány vývojové poruchy v dětství a adolescenci, na dalším místě neurotické poruchy. Zřetelně více žen než mužů se léčilo pro neurotické nebo afektivní poruchy. Pro vývojové poruchy v dětství a adolescenci a pro poruchy vyvolané alkoholem se léčilo naopak podstatně více mužů než žen.

V roce 2005 vykazoval v kraji činnost 22 ambulantních pracovišť AT péče. Jsou to zařízení, která registrují a zajišťují zdravotní péči alkoholikům a toxikomanům. Následující údaje se týkají pacientů tzv. „živé kartotéky“. V ní jsou registrováni pacienti sledovaní zdravotně a sociálně se zprávou nebo záznamem v dokumentaci ne starší jednoho roku, všichni pacienti aktivně léčení krátkodobě i dlouhodobě a pacienti s uloženou ochrannou léčbou. Jedná se většinou o osoby, které v souvislosti s nadměrným užíváním návykových látek vyhledali lékařskou péči. Lze předpokládat, že skutečný počet osob zneužívajících psychoaktivní látky je vyšší, neboť řada uživatelů nemusí být v kontaktu s žádným léčebným zařízením, ať již z důvodu pouze občasné konzumace návykových látek a zanedbatelných zdravotních potíží, či z obav před trestním postihem, reakcí okolí nebo sociální stigmatizací, případně proto, že se nepovažují za alkoholiky či toxikomany. Počet alkoholiků i toxikomanů evidovaných v „živé kartotéce“ se meziročně mírně zvýšil. Pro abúzus alkoholu bylo léčeno a evidováno 664 osob, pro abúzus drog 431 osob. V přepočtu na obyvatele bylo v kraji stejně jako v minulých letech registrováno výrazně méně alkoholiků i toxikomanů než byl republikový průměr. Mezi evidovanými uživateli

nelegálních návykových látek bylo nejvíce těch, kteří užívali více návykových látek současně, u kterých nešlo stanovit preferenci jedné drogy. Z toxikomanů, u kterých bylo možné stanovit preferenci užívané látky, jich nejvíce upřednostňovalo jako svou hlavní drogu opiáty a opioidy, za nimi následovali svou četností pacienti, kteří preferovali sedativa a hypnotika, pak ti, co upřednostňovali stimulantia. Celkově převažovali muži a jejich podíl se proti předchozímu roku mírně zvýšil (u alkoholiků na 72 %, u léčených toxikomanů na 66 %). Výjimkou byla skupina osob upřednostňujících sedativa a hypnotika; zde bylo evidováno v absolutním počtu stejně mužů jako žen. V přepočtu na obyvatele příslušných věkových kategorií připadlo nejvíce alkoholiků do věkové skupiny 30 - 39 let, nejvíce léčených uživatelů drog do věkové skupiny 20 - 29 let.

Lůžková péče

Lůžková psychiatrická péče byla zajišťována stejně jako v minulém roce 2 nemocničními odděleními a 3 psychiatrickými léčebnami. Lůžková kapacita psychiatrických oddělení nemocnic i psychiatrických léčeben se meziročně nezměnila. Dětská psychiatrická léčebna v Opařanech je svou lůžkovou kapacitou 200 lůžek i nadále největší psychiatrickou léčebnou pro děti v České republice.

Na lůžkových odděleních nemocnic se počet zdravotnického personálu proti předchozímu roku zvýšil (lékařů o 19,6 % a ZPBD o 1,7 %). Průměrný denní počet obsazených lůžek na jednoho lékaře se snížil o 16 %. Bylo hospitalizováno o 16 % více pacientů. Průměrná ošetrovací doba se zkrátila o 2,5 dne (o 13 %). Mírně se zvýšil prostoj lůžek.

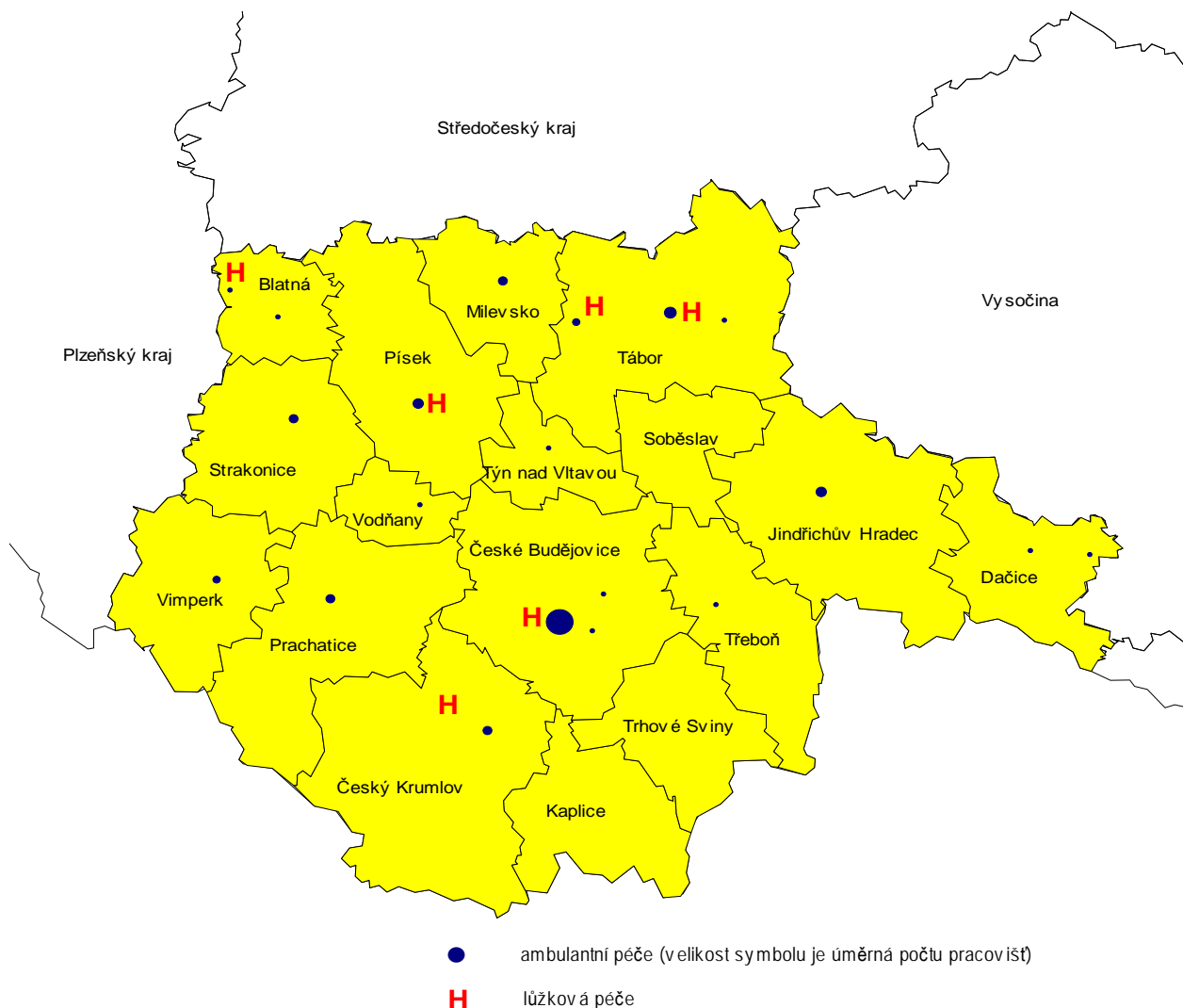
V psychiatrických léčebnách se počet lékařů a ZPBD meziročně mírně snížil (u lékařů o 1,4 %, u ZPBD o 3,3 %). Počet hospitalizovaných se oproti minulému roku také mírně snížil. Průměrná ošetrovací doba se meziročně prodloužila o 2,8 dne (o 4,6 %). Využití lůžek ve dnech se oproti předchozímu roku mírně zvýšilo, ale stejně jako v minulých letech zůstalo pod republikovou hodnotou tohoto ukazatele.

Zpracovala: RNDr. Marie Kletečková
ÚZIS ČR, Jihočeský krajský odbor
Žižkova 12/ 309, 370 01 České Budějovice
telefon: 387 718 347
e-mail: kleteckova@uzis.cz
<http://www.uzis.cz>

Poznámky:

- Činnost psychiatrických pracovišť je statisticky sledována prostřednictvím výkazu o ambulantní činnosti zdravotnického zařízení pro obor psychiatrie a prostřednictvím výkazu o lůžkovém fondu zdravotnického zařízení. Formuláře výkazů a pokyny pro jejich vyplnění jsou vystaveny na internetových stránkách www.uzis.cz (NZIS/Výkazy 2005). Oba druhy výkazů jsou součástí Programu statistických zjišťování Ministerstva zdravotnictví ČR. Do oboru psychiatrie jsou zde řazeny také ordinace zajišťující péči o alkoholiky a toxikomany (AT) a sexuologická pracoviště.
- U ambulantní péče byla za rok 2005 návratnost výkazů 97,9 %. Nebyl odevzdán výkaz za jednu ambulanci z okresu Písek a údaje o tomto pracovišti nebyly proto zahrnuty do údajů o ambulantní péči. Vzhledem k neodevzdanému výkazu jsou zde některé hodnoty týkající se ambulantní péče nižší než skutečné. U lůžkové péče jsou zahrnuty údaje za všechna zdravotnická zařízení.
- Všude, kde se uvádějí počty pracovníků, se jedná o přepočtené počty, tj. o součty úvazků včetně smluvních pracovníků.
- Členění do okresů vychází z umístění sídla zdravotnického zařízení vykazujícího činnost, ne z trvalého bydliště pacienta.
- Informace o psychiatrické péči v předchozích letech jsou dostupné na internetových stránkách ústavu v části Rychlé informace.

Mapa poskytovatelů zdravotní péče v oboru psychiatrie vč. AT a sexuologie s vyznačením správních obvodů obcí s rozšířenou působností (stav k 31. 12. 2005)

Poznámka:

Na mapě je znázorněna síť obcí, ve kterých se nacházela zdravotnická zařízení včetně detašovaných pracovišť. Počet míst poskytovatelů zdravotní péče na mapě je vyšší než v první a poslední tabulce (Personální zajištění ambulanti péče a Využívání lůžkového fondu), protože v obou tabulkách jsou zahrnuti právní subjekty bez detašovaných pracovišť.

Na mapě je vyznačeno detašované lůžkové pracoviště Psychiatrické léčebny Dobřany nacházející se v Písku. Jeho činnost a kapacitní údaje jsou vykázané v Západočeském kraji.

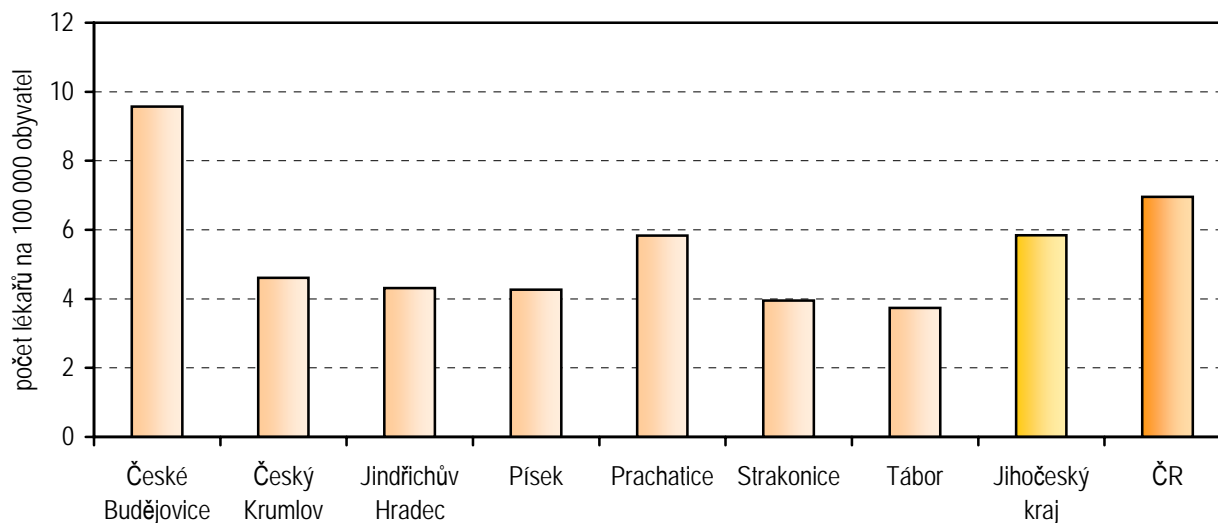
Personální zajištění ambulantní péče podle druhu zdravotnických zařízení a podle území

	Počet ZZ a pracovišť	Počet pracovníků ¹⁾			
		lékaři		psycho- logové	ZPBD ²⁾
		celkem	z toho psychiatři		
podle druhu zdravotnického zařízení					
Ambulantní část lůžkových ZZ	14	9,37	8,37	3,80	9,60
Samostatná ordinace lékaře specialisty	31	26,60	26,60	1,00	8,35
Ostatní ambulantní zařízení	2	0,70	0,70	-	0,60
podle území (okresy, kraj, ČR)					
České Budějovice	20	17,30	16,30	4,00	8,20
Český Krumlov	3	2,80	2,80	-	1,00
Jindřichův Hradec	4	4,00	4,00	-	2,75
Písek	3	3,00	3,00	-	-
Prachatice	5	3,00	3,00	-	1,80
Strakonice	6	2,75	2,75	-	2,40
Tábor	6	3,82	3,82	0,80	2,40
Jihočeský kraj	47	36,67	35,67	4,80	18,55
ČR	751	712,59	666,31	83,89	398,40

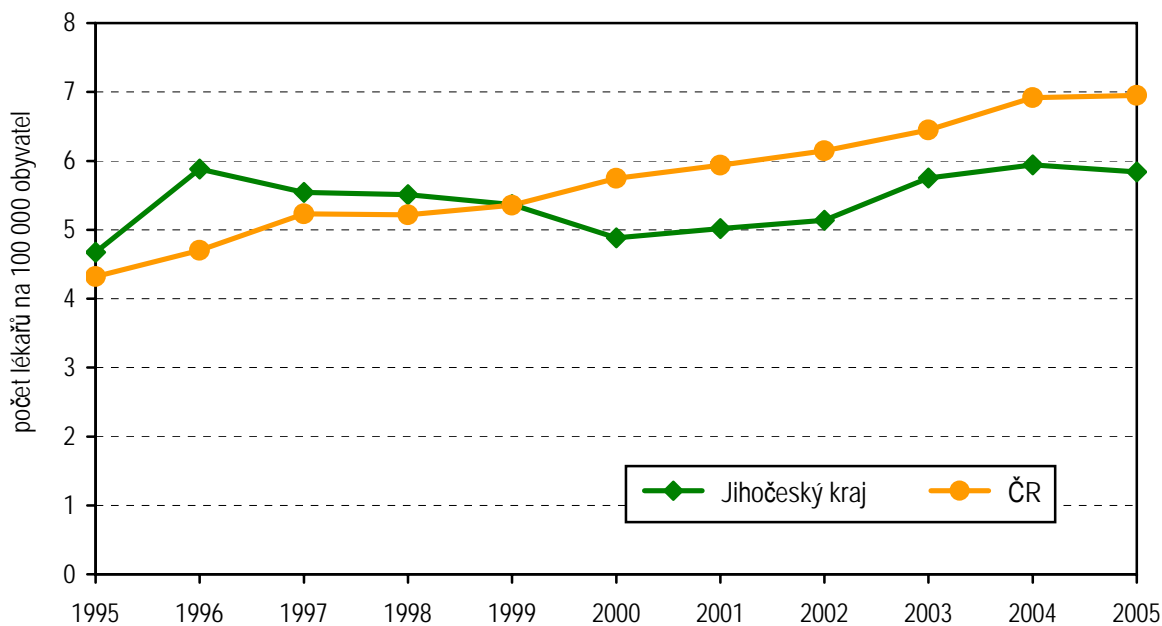
¹⁾ součet úvazků včetně smluvních

²⁾ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu dle zákona č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních § 5 - § 21

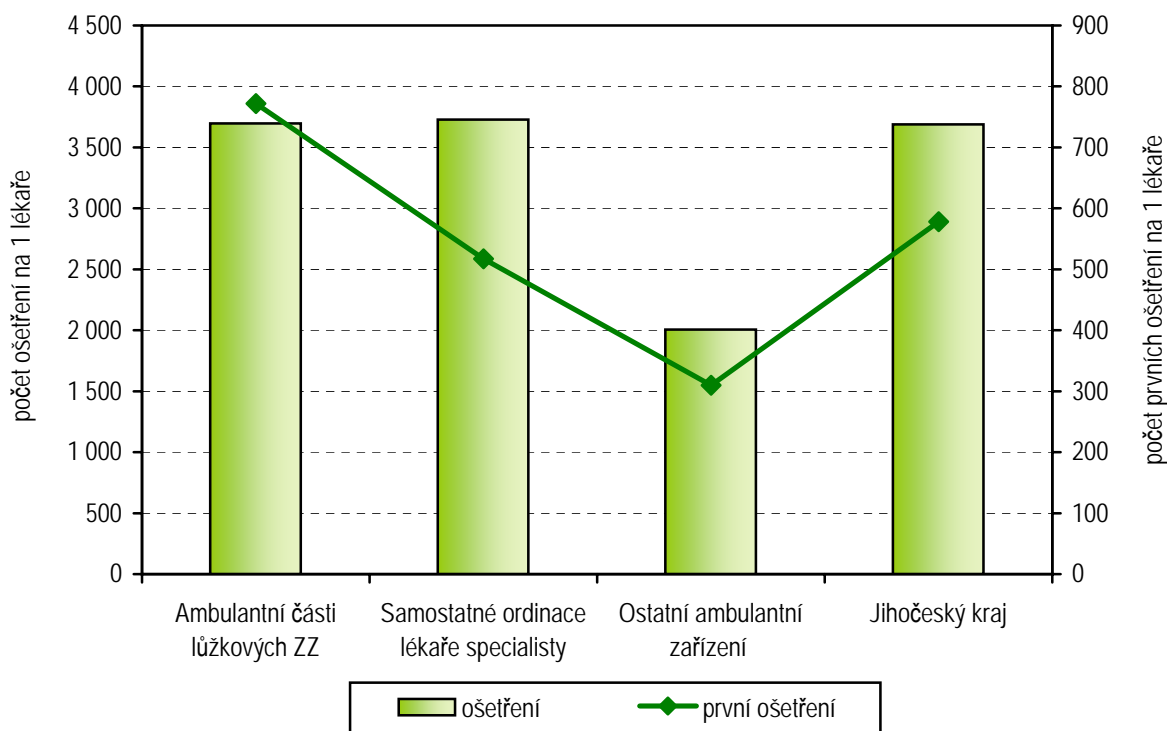
Počet lékařů v přepočtu na obyvatele v okresech, kraji a ČR (stav k 31. 12. 2005)

Vývoj počtu lékařů na 100 000 obyvatel v ambul. péči oboru psychiatrie včetně AT a sexuologie

Počet ošetření a prvních ošetření na 1 lékaře za rok podle druhu zdravotnického zařízení v Jihočeském kraji v roce 2005

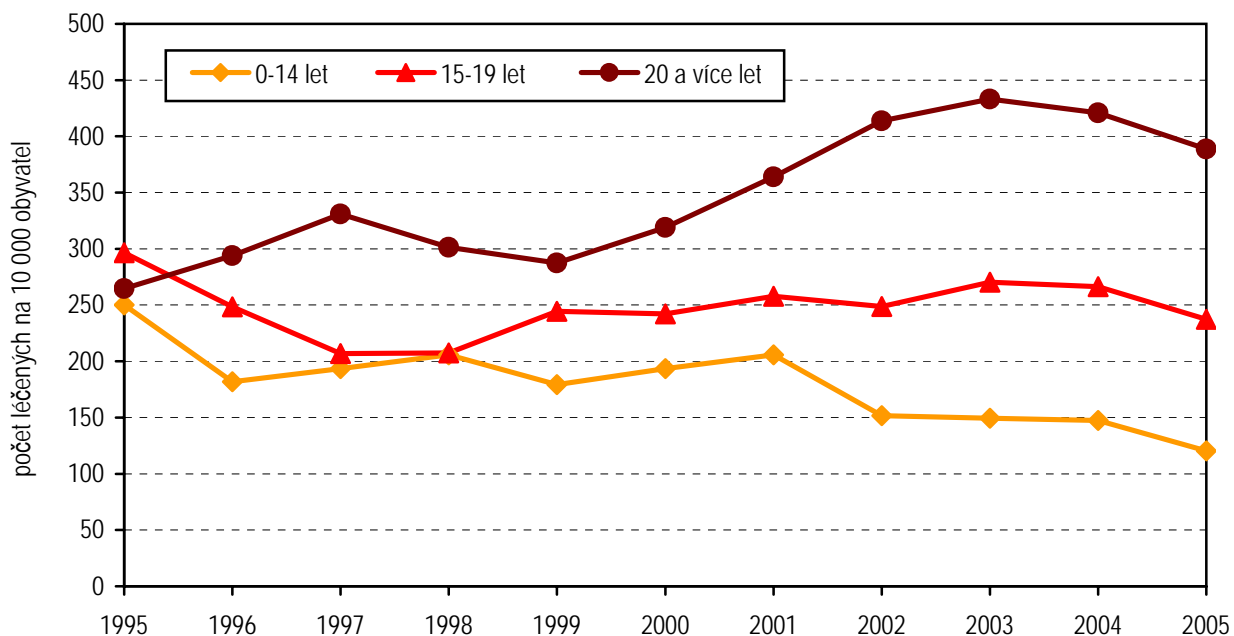
Počet ošetření - vyšetření v ambulantní péči podle území

Území, okres	Počet ošetření - vyšetření			Počet prvních ošetření ¹⁾			Počet ošetření - vyšetření na 1 léčeného pacienta
	celkem	z toho žen (%)	z toho dětí ²⁾ (%)	celkem	z toho žen (%)	z toho dětí ²⁾ (%)	
České Budějovice	54 679	61,5	2,4	8 776	61,4	3,0	6,2
Český Krumlov	8 164	61,4	11,8	1 045	54,5	22,3	7,8
Jindřichův Hradec	14 710	69,7	1,3	1 513	66,2	4,6	9,7
Písek	10 864	63,1	6,4	1 895	51,7	7,2	5,7
Prachatice	14 512	61,8	-	2 082	61,4	-	7,0
Strakonice	13 635	58,9	-	2 168	59,2	-	6,3
Tábor	18 677	68,3	6,2	3 730	64,9	11,7	5,0
Jihočeský kraj	135 241	63,2	3,2	21 209	61,0	5,4	6,4
ČR	2 689 389	60,5	3,5	450 166	59,3	5,0	6,0

¹⁾ Počet prvních ošetření v daném roce odpovídá počtu léčených pacientů v daném roce.

²⁾ osoby ve věku 0-14 let

Vývoj počtu léčených pacientů na 10 000 obyvatel v Jihočeském kraji (podle věkových skupin)

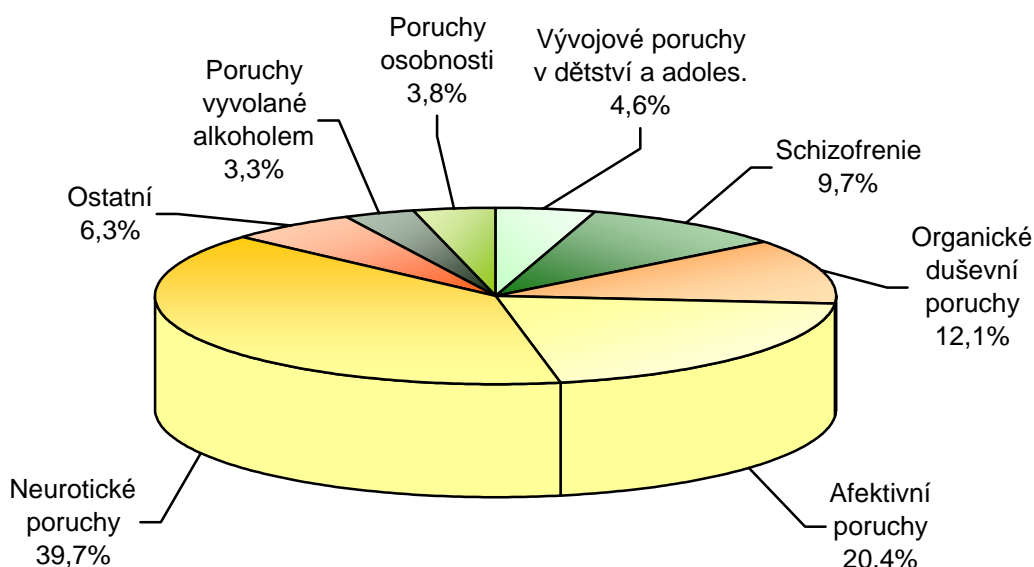
Léčení pacienti pro vybraná onemocnění

Vybraná onemocnění (MKN-10)	Počet prvních ošetření ¹⁾ pro vybrané onemocnění		
	Jihočeský kraj absolutně	na 10 000 obyvatel ²⁾	
		Jihočeský kraj	ČR
Organické duševní poruchy (F00-F09)	2 911	46,44	49,56
Poruchy vyvolané alkoholem (F10)	787	12,56	25,63
Poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami (F11-F19)	423	6,75	12,65
Schizofrenie (F20-F29)	2 338	37,30	40,19
Afektivní poruchy (F30-F39)	4 893	78,07	88,43
Neurotické poruchy (F40-F48, F50-F59)	9 525	151,97	173,61
Poruchy osobnosti (F60-F63, F68-F69)	917	14,63	25,41
Sexuální poruchy, deviace (F64-F66)	86	1,37	2,88
Mentální retardace (F70-F79)	945	15,08	16,66
Vývojové poruchy v dětství a adolescenci (F80-F98)	1 110	82,10	96,71
Neurčená duševní porucha (F99)	6	0,10	2,57
Neplodnost (N46, N97)	60	0,96	2,45

¹⁾ Pacient byl započítán tolikrát, pro kolik onemocnění byl prvně ošetřen za sledovaný rok.

²⁾ U onemocnění vývojové poruchy v dětství a adolescenci je přepočítáno na 10 000 obyvatel ve věku 0-19 let.

Skladba prvních ošetření podle druhu onemocnění v Jihočeském kraji v roce 2005

Poznámky:

a) Vlivem zaokrouhlovacích chyb nemusí být součet v grafu přesně 100,0 %.

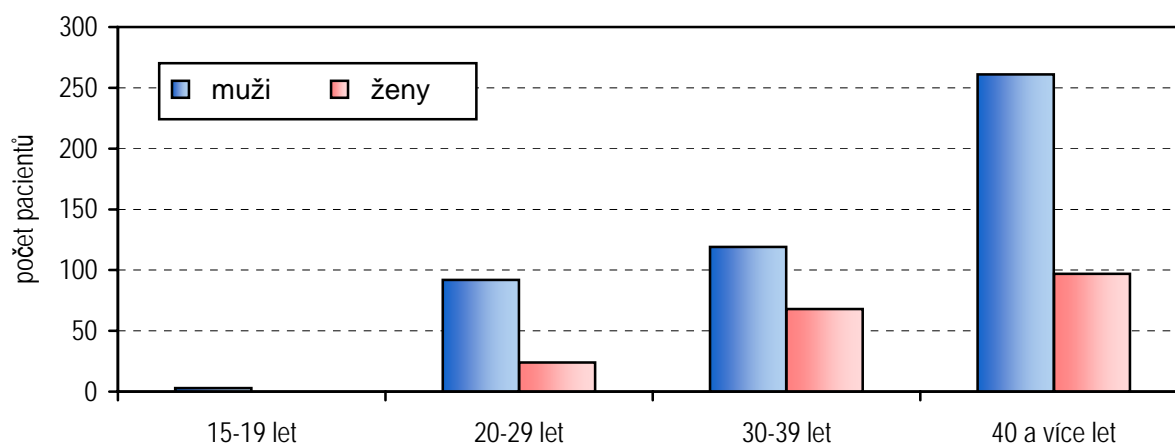
b) Graf zobrazuje skladbu prvních ošetření pouze pro vybrané diagnózy (viz tabulka nad grafem), nikoli pro všechny, které se mohou vyskytnout. Položka "ostatní" tedy zahrnuje ostatní vybrané diagnózy, ne ostatní ze všech diagnóz.

Pacienti ambulantních pracovišť AT podle užívané psychoaktivní látky a věku

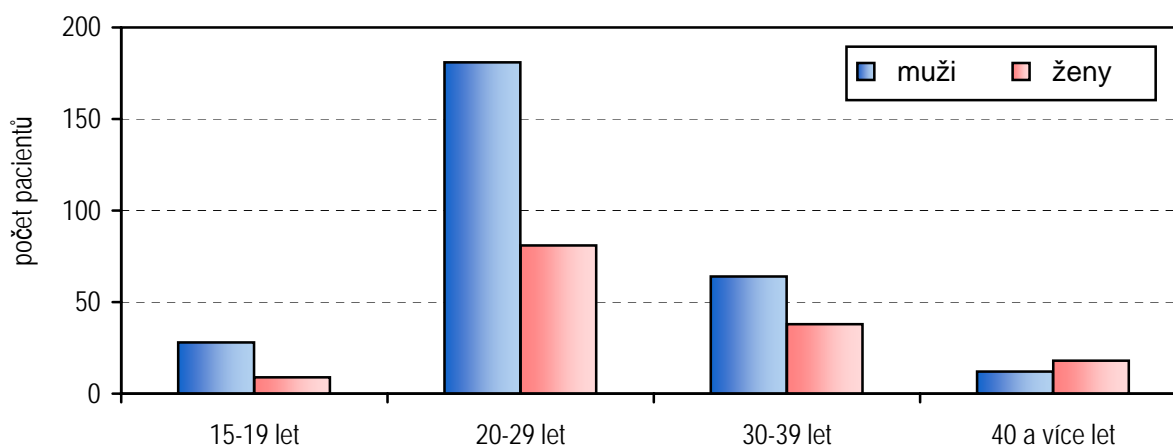
Věkové skupiny	Počet pacientů "živé kartotéky" v přepočtu na 10 tisíc obyvatel ²⁾			
	alkohol		drogy	
	Jihočeský kraj	ČR	Jihočeský kraj	ČR
0 - 14 let	-	0,12	-	0,63
15 - 19 let	0,74	5,53	9,08	33,31
20 - 29 let	12,00	25,96	27,11	60,59
30 - 39 let	20,21	54,45	11,02	22,94
40 a více let	11,84	29,52	0,99	4,37
Celkem	10,59	26,81	6,88	17,13

²⁾ příslušné věkové skupiny

Pacienti registrovaní pro užívání alkoholu v "živé kartotéce" ambulancí AT v kraji v závislosti na věku a pohlaví

Pacienti registrovaní pro užívání drog v "živé kartotéce" ambulancí AT v kraji v závislosti na věku a pohlaví

Využívání lůžkového fondu psychiatrických oddělení nemocnic a odborných léčebných ústavů (OLÚ) a zatížení zdravotnických pracovníků

Ukazatel	Nemocnice		OLÚ	
	kraj	ČR	kraj	ČR
Počet oddělení	2	28	3	28
Počet pracovníků ¹⁾				
lékaři	8,77	133,29	14,47	449,61
ZPBD ²⁾	30,00	468,45	114,91	2 782,11
sestry ²⁾ u lůžka	25,00	436,29	105,78	2 624,67
ZPOD ²⁾ u lůžka	21,00	123,00	48,79	1 186,63
Průměrný počet lůžek	65,00	1 320,00	373,00	9 325,90
Průměrný denní stav obsazených lůžek				
celkem	51,7	1 041,8	295,5	8 569,8
na 1 lékaře	5,9	7,8	20,4	19,1
na 1 sestru ²⁾ u lůžka	2,1	2,4	2,8	3,3
Počet lékařů na 100 lůžek	13,49	10,10	3,88	4,83
Počet ZPBD ²⁾ na 100 lůžek	46,15	35,49	30,81	29,90
Počet hospitalizovaných	1 166	18 392	1 692	42 362
Nemocniční letalita	0,9	2,4	7,1	39,8
Využití lůžek ve dnech	290,0	288,1	289,1	335,4
Průměrná ošetrovací doba	16,2	20,7	63,7	73,8
Prostoj lůžek ³⁾	4,2	4,1	8,6	5,6

¹⁾ součet úvazků

²⁾ zdravotničtí pracovníci dle zákona č. 96/2004 Sb.

ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 5 - § 21)

sestry - všeobecné sestry a porodní asistentky (§ 5 - § 6)

ZPOD - zdravotničtí pracovníci nelékaři pod odborným dohledem nebo přímým vedením (§ 29 - § 42)

³⁾ ve dnech na 1 hospitalizovaného z lůžek schopných provozu

Seznam nemocnic s psychiatrickým oddělením v kraji:

Nemocnice České Budějovice, a.s.

Okresní nemocnice Tábor

Seznam OLÚ s psychiatrickým oddělením v kraji:

Psychiatrická léčebna, Červený Dvůr

Psychiatrická léčebna, Lnáře

Dětská psychiatrická léčebna, Opařany